

Jakub
Stanjura

Host

Román

Medúzy

Jakub Stanjura
Medúzy

Jakub Stanjura

Medúzy

Brno 2025

© Jakub Stanjura, 2025

© Host — vydavatelství, s. r. o., 2025

(elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-2826-4 (PDF)

ISBN 978-80-275-2827-1 (ePUB)

ISBN 978-80-275-2828-8 (MobiPocket)

Není jenom jedna bytost, nikdo z nás.

Margaret Atwoodová, Kočičí oko

Nikdy mě nenapadlo, že by mohla
představovat nebezpečí i pro někoho
jiného než jen pro mě: nevěděla jsem,
že její pahýlovité prsty svážou mou
minulost s budoucností tak, že když
se teď v noci probouzím, moje mysl
se vrací na to místo, k úzkým postelím,
suchému horku, zlomenému srdci.

Hilary Mantelová, Milostný experiment

To Monika jako první prohlásila, že jsme si podobné. Zmoklé jsme se převlékaly v jejím bytě, toho dne prázdném, a já si na sebe brala šedou mikinu a černé kalhoty, které mi půjčila. Ona sama si čirou náhodou zvolila tutéž barevnou kombinaci. Nebylo to zrovna překvapivé: k Moničiným vlastnostem patřila zvláštní touha po jednotvárnosti, téměř každý kousek oděvu si proto kupovala alespoň dvakrát, často ve stejných odstínech. Když se ke mně to odpoledne otočila, nejdříve se zamračila.

„Vypadáš jako já.“

Podívala jsem se do zrcadla šatní skříně. Žena přede mnou mi skutečně připadala jiná než ta, na niž jsem byla zvyklá. Volný střih oblečení překryl rozdíly mezi mým a Moničiným tělem a zevnějšek toho, co z něj zbývalo, byl teď příjemně pravidelný, souměrný; bez mohutných stehů, z nichž se mi to právě vždy zdálo větší než to levé, bez nafouklého břicha. Monika se k zrcadlu přiblížila, aby si nás lépe prohlédla. Měla nečitelný výraz.

„To je tou mikinou,“ řekla jsem.

Ale Monika zavrtěla hlavou.

Ani ne o hodinu později, když déšť ustal, jsme se vydaly do drogerie, rozhodnuté, že si jedna z nás obarví vlasy podle té druhé. Dodnes nevím, co jsme si od toho slibovaly. Možná jsme byly zvědavé, jestli to bude fungovat; možná jsme chtěly samy sobě dokázat, že to fungovat nebude, že jsme každá jedinečná.

Pamatuji si však, že to byla Monika, kdo rozhodl, či barva bude vzorová. To ona určila, že se přizpůsobím já jí. Poslouchala jsem, jak nám plánuje, co všechno by se s výhodou, již jsme právě objevily, dalo dělat: mohly bychom sdílet permanentku do fitcentra, napadlo ji, i když já na rozdíl od ní necvičila; mohly bychom se

nahrazovat na seminářích, kdykoliv by ta druhá onemocněla.

„Stejně mě tam nikdo neposlouchá,“ pronesla ve dveřích obchodu, pak se soustředila na regály, dokud neukázala na jednu z polic. „To je ona.“

Na obalu stálo, že je barva zářivě červená, ale mně připomínala spíš krev, tmavou, hrudkovitou. Sáhla jsem po papírové krabičce a chvíli ji zkoumala. Žena na fotce skutečně měla Moničiny vlasy.

„Tvoje hlava stojí dvě stovky.“

Monika se rozesmála. „Počkej, až vytáhnu věrnostní kartu.“

Není to tak těžké, vzdát se sebe sama. Trvá to jen krátce, pár vteřin, než zboží přejede po gumovém pásu k pokladní, než se otevřou automatická skla u východu a cesta zpět se uzavře. Odebraly jsme se k Monice domů, a přestože nás v následujících dnech čekal jeden z nejdůležitějších zápočtů, skripta jsme ani neotevřely.

Ještě předtím, než jsme barvu rozbalily, ohřály jsme si v mikrovlnce těstoviny, které Monika uvařila předešlého večera. Pozorovala jsem, jak žvýká, a přemýšlela, co by mi život pod jejím jménem přinesl. Měla bych víc? Chtěla bych víc? Z opačné strany republiky ke mně dolehl život mých rodičů. Všimli by si rozdílu?

Teprve když jsem si v koupelně sundala froté ručník a pohlédla na své nové červené vlasy, došlo mi, jak moc je propojení mezi námi nepřírozené. Znepokojeně jsme se na sebe dívaly do zrcadla a ani jedna z nás nevěděla, co říct. Jediné, co nás zvnějšku odlišovalo, byly mé pihy. Oči, nos i rty, to všechno se rozmazalo; naše obličeje se prostoupily v jeden společný.

„Ukaž.“

Monika si mě natočila k sobě. Dlouze si mě prohlížela a já pocítila silné nutkání se z jejího sevření vymanit,

obrátit se zpátky k zrcadlu, prozkoumat svou podobu o samotě. Moničiny oči ovšem stále pátraly po nesrovnalostech, a protože jich bylo málo, trvalo to.

„Moc se to nepovedlo,“ zhodnotila nakonec.

„Myslíš?“

Přikývla. „Vypadáš divně. Nesedí ti to.“

„Vypadám jako ty.“

Že je něco špatně, jsem si uvědomila, až když Monika přistoupila blíž a začala se mými vlhkými vlasy probírat. Studovala je a sem tam za ně lehce zatahala, jako by se potřebovala přesvědčit, že jsou opravdové. Mezi obočím se jí udělala vráska. Až teď jí patrně docházelo, jak nebezpečná by naše hra mohla být. Zničehonic popadla fén a začala mi vlasy vysoušet. Pokožku pod nimi mi sežehl horký vzduch.

„Počkej, to bolí.“

Jenže Monika pokračovala dál.

„Přestaň!“

Měla jsem fén přiložený těsně k temeni, na jednom malém, omezeném místě, do nějž proudil žár. Snažila jsem se bolest zastavit a Moničinu ruku přemoci, ale byla příliš silná. Tlačila mi hlavici fénu tak blízko, až mě nakonec napadlo: vzplanu.

„Dost!“

Uskočila jsem.

Fén ztichl.

„Promiň!“

Sálavé teplo se mi jako aura šířilo až k zátylku. Párkrát jsem se zhluboka nadechla a vydechla v domnění, že se mi uleví. Nepomohlo to. Nahnula jsem se k umyvadlu a opláchla si dlaň studenou vodou, abych ji mohla přiložit na podrážděnou kůži.

Monika nevěřicně vrtěla hlavou. „Promiň, promiň, promiň. Jsem kráva.“

Chápu to, chtělo se mi odpovědět. I mě by vylekalo, kdyby náš pokus probíhal opačně a ty ses proměnila ve mě. Nahlas jsem to však neřekla. Pokusila jsem se spálené části dotknout a okamžitě jsem ucukla. Monikou bych se tedy stát dokázala; bylo to možné a proveditelné, bylo to jednoduché a ani ne drahé.

„Fakt se omlouvám. Vůbec jsem tě neslyšela.“

Myslím, že tehdy mi Monika zalhala poprvé. Něco ji předtím přemohlo, to bylo jasné, ale co? Nikdy později už jsem se to nedozvěděla. Podobně jako chemická barva na vlasy se i onen den vymyl, i on vybledl. Nezbyla nám ani fotografie, která by o naší sounáležitosti svědčila. Na dvě hodiny jsme se sloučily a nikomu to neřekly.

Ještě toho odpoledne jsem si po cestě na kolej koupila barvu novou. Tentokrát obyčejnou, světle hnědou; takovou, jakou jsem mívala celý život. A ještě toho večera jsem se znovu přebarvila; sama, ve své koupelně, daleko od Moniky.

I.

Monika zmizí na začátku listopadu.

Když vejdu dovnitř, nepořádek v jejím bytě mi zprvu nepřipadá nijak podezřelý. U jídelního stolu leží převrhnutá židle, opodál knihy shozené z police a rozbitý talíř. Že by ji přece jen přemohly vzpomínky? Procházím dál, měkce našlapuji a čekám, že ji v té spoušti najdu, vzteklou a připravenou k výčitkám. Zastavím se, až když v kuchyni spatřím krev.

Vedle lednice, pod parapetem, v rohu u dveří do spižírny; tmavě rudé kaluže naplňují úzkou místnost slabým měděným pachem. Už z obloukového průchodu pochopím, že tohle si Monika nezpůsobila sama. Zašpiněné jsou i skříňky nad kuchyňskou linkou a jejich madla, prostor narušila rozsáhlá brutalita. Práh nepřekročím.

Co udělám poté, si ani později neumím vysvětlit. Otočím se, projdu obývánkem zpátky do předsině až ke vstupním dveřím a ty za sebou zavřu. Nezamknu je. Nechám je tak, jak jsem k nim přišla, a klíč, který jsem od Moniky kdysi dostala, schovám zpět do kapsy. Krev, má krev, nerozlitá, neztvrdlá, mi buší ve spáncích, zatímco sbíhám schod po schodu kolem nově zřízeného výtahu. Nic se nehýbe, ani on; jen já a mé ruce, já a ruce, nohy, ruce, nohy. Ocitnu se na ulici, v metru a nakonec doma, v šedé a rozmazané šmouze se dopravím přes město, aniž zavolám policii nebo kontaktuji Moničinu rodinu.

Myslím na to, opravdu.

Během dopoledne několikrát sahám po telefonu, ťukám trojmístné číslo pro tísňové volání. Tyhle pohyby jsou ovšem pouhou výmluvou, čin schází. O převrhnuté židli, o rozházených knihách, o rozbitém talíři, o Moničině krvi mlčím.

Večer si neustále aktualizují webové stránky různých zpravodajství. Kůže se mi vlní, je vlhká potem

a musím se z postele několikrát přesunout ke komodě, abych si vytáhla nové, suché tričko na spaní. Odhazuji peřinu, abych mohla dýchat; zakrývám se jí, když je mi z nervozity zima. Ale ani jedno evidentně není natolik nepříjemné, abych se přinutila nahlásit, co jsem viděla.

Hned další ráno mi zavolá Moničin bratr Michal.

„Nevíš, co je s Monikou?“ ptá se.

Snažím se ovládnout. „Co by mělo být?“

„Měli jsme se sejít, ale už dva dny mi nebere telefon.“

Nakonec je to on, kdo její zmizení ohlásí na policii a zavolá zbytku rodiny. Podobně jako já si odemkne dveře vlastním klíčem a vidí, čeho jsem byla svědkem předešlý den. Když mi volá znovu, když ke mně doléhají ta slova, která už desítky hodin znám, ta slova, že Monika je pryč, že jí někdo musel ublížit, jeho hlas už není tak pevný. Slyším, jak se někde v dálce Moničin bratr bojí, jak se tenhle muž, který byl pro mě i Moniku vždy ztělesněním stálosti, najednou rozpadá. Potlačím vzlyk.

„Co ti říkali?“

„Vyhlásilo se pátrání,“ rozpláče se Michal.

„A ty o ní nic nevíš?“

„Nemohl jsem se jí dovolat. Myslel jsem... myslel jsem, že má jenom hodně práce. Poslední dobou jí přece měla víc.“

Zní to, jako by se tím dovětkem chtěl uchlácholit, jako by si přál, abych mu ho potvrdila. Ano, máš pravdu. Monika není nezvěstná, Monika má jen víc práce, je kdesi v Praze, v kavárně nebo sdílené kanceláři. Odešla pracovat, jen jí při tom po cestě vytekla krev.

„Třeba je někde poblíž,“ zkouším to. „Třeba bude v nemocnici, jen o tom nevíme. Třeba se jí něco stalo, odjela na pohotovost a teď někde leží.“

Jenže tohle vysvětlení neobstojí, je příliš křehké; dá se příliš snadno rozbít, podobně jako všechny ty věci, které jsem viděla v Moničině bytě. Odtáhnu telefon od ucha a přepnu Michala na reproduktor. Prstem přejíždím po historii zpráv a hovorů, ale nevydržím to dlouho. Varovně se mi stáhne břicho. Michal se mezitím začne zadýchávat.

„Michale, kde jsi?“

„Co když...“ odpoví slabě.

„Je tam s tebou někdo?“

„Co když už...“

„Co?“

„Co když už je pozdě?“

Michal dýchá a mně buší srdce. Představuji si, že mi pod žebry namísto krve pumpuje pouze temnou, hořkou žluč.

„Říkali, že se to muselo stát dřív,“ zasténá Michal. „Že je tam ta krev moc dlouho. Kdybych... kdybych k ní zašel už včera, možná by ještě mohla žít, možná by to přežila.“

Po telefonátu s Michalem plyne čas zvláště: přestává být lineární a třepí se různými směry. V hlavě mi probleskuje Moničina tvář, neprůhledná a povědomá, ale pokaždé se do téhle známé vzpomínky vlomí přítomnost. Moničin obličej se kroutí do šklebu, do zranění.

Uvařím si heřmánkový čaj, usednu k pracovnímu stolu za gaučem a otevřu laptop. Nedovedu si představit, že bych se měla v tomhle rozpoložení pustit do práce, a ani se o to nepokouším. Má cesta nevede k dokumentům, které na mě čekají, nýbrž k internetovému vyhledávači. Napíšu Moničino jméno, příjmení a kliknu.

Nikde nic.

Zajímalo by mě, jestli jsem se včera dopustila trestného činu. Nejsem tak hloupá, abych i tyhle informace zjišťovala na počítači, ale láká mě to. Existuje pro mé chování označení, případně právní termín? Opustil už někdy někdo někoho podobným způsobem? Místo hluku ticho, místo pomoci zrada. Přece nemůžu být sama; pouhá domněnka však tolik uchlácholit neumí.

Myslím na své pohyby, vedoucí pryč od místa, kde byly potřeba, zastírající přátelství, které s Monikou máme. Přitom můj příchod, tentýž pohyb jako odchod, pouze prohlížený z jiné perspektivy, nastal z dobrých úmyslů. Měla jsem starost.

Břicho se mi znovu sevře.

Ozvou se první ranní křeče.

Zavrtím se a vstanu. Masíruji si podbřišek a houpu boky, dokud nesáhnu po ovladači k televizi. Víím, že je to zbytečné, ale stejně přepínám všechny kanály. Za zvuku čerstvě sestříhané reportáže o sílících deštích se pak probírám dřevěnými košíčky, které u mě doma nejsou okrasnými předměty, ale spíše malými lékárníčkami. Někde přece musí něco být.

Trvalo mi dlouho, než jsem si přiznala, že tohle bude hlavní úloha mého bytu: nikoliv domov, ale ošetřovna. Místo pohlednic mám na ledničce připnuté příbalové letáky, místo obrazu visí na zdi kalendář s termíny lékařských prohlídek. Každá místnost obsahuje léčiva na pálení žáhy a překyselený žaludek, proti průjmům a nevolnosti; kapky, žvýkáci tablety a tvrdé tobolky s diskutabilními účinky.

Poté, co prozkoumám i další místnosti, si s naštváním obleču kabát a zamírím do lékárny o pár ulic dál. Když se o hodinu později vrátím, promáčená a prokřehlá, udělám to znovu. Ještě v bundě se sápu k ovladači, mačkám tlačítko a hledám. Pátrám po čemkoliv — a dochází mi, že to ticho, které na každém kanále slyším, je ještě zlověstnější.

Kdyby na mě z obrazovky svítila Moničina fotografie, mohla bych se jí alespoň omluvit. Mohla bych se jí svým způsobem podívat do očí a vysvětlit jí, že mi na ní pořád záleží, že navzdory včerejšímu zaváhání jí chci pomoci. Jenže moderátor mluví o cizích katastrofách, ne o těch mých.

Všimnu si, že mi z oblečení kape na podlahu. Nepochám tedy nekonečné pásmo zpráv běžet a odejdu se vysvléct. Zůstane po mně jen špinavá kaluž.

*

Někdy uprostřed dne, v té časové změti, která ještě včera bývala polednem, si přiznám, že to doma nevydržím. Je to ode mě odvážný krok, odejít z bytu na větší část dne, ale věřím, že bych to mohla zvládnout. Sáhnu si na břicho: žaludek ani střeva nic nepředurčují; bez hnutí leží v těle, ve zdánlivé poslušnosti. Vyrazím s obědem v podobě piškotů a doufám, že se nemýlím.

Stromy poblíž knihovny jsou nachové, téměř opadané, ale pár jich odolává. Světla od rána ubylo a mě napadne, že je to správně, že ve dnech, kdy lidé zjišťují, že jejich blízcí zmizeli, by se slunce mělo stáhnout a dopřát všem pocitům alespoň letmou tmou. Projdu kolem vrátnice a zamírím doprava, k vyvýšenému podlaží, kde pracuji nejraději.

Nemůžu si dovolit opravovat texty v kavárně ani ve vlastní kanceláři, na to má cenotvorba není dostatečně ctizádostivá. To nejdůležitější zde ale je, toalety se nacházejí hned za rohem. Ani teď, v jiném prostředí, se ovšem nedokážu ovládnout. Místo abych na počítači otevřela složku s texty, napíšu na klávesnici Moničino jméno a příjmení.

Stále nic.

Jak dlouho to trvá, než se nezvěstná osoba přemístí z jednoho vědomí do druhého, než se o jejím pohřešování dozvědí i ti, kteří nejsou jeho bezprostřední součástí? Tentokrát si výsledky vyhledávání prohlédnu důkladněji.

Jsou to Moničiny články v různých denících. Hned ten první si pamatuji zcela přesně. Monika se kdysi rozhodla zpracovat zkušenosti žen, jimž lékaři nevěřili příznaky onemocnění, a tak se sešlo sedm hlasů, které sborově popsaly své ponížení.

Zpětně si všímám, že by se text dal zeditovat ještě lépe. Trčí z něj neobratné formulace, nenápadné anglicismy, které Monika používala a já sem tam přehlédla. Nedala mi dost času, i na to si vzpomínám. Chtěla článek publikovat co nejdříve, jelikož sdělení bylo podle ní akutní a každý den navíc znamenal další ženu, která odejde z ordinace zmatená a neléčená. Ale já měla i jiné zakázky.

Zajímalo by mě, jestli mám některý Moničin text ještě v počítači, v jeho syrové podobě. Zabrouzdám

a jistě, je to tady. Stejná úvaha, asi o čtvrtinu kratší. Zatímco svým klientům za peníze opravuji jen pravopis, gramatiku a stylistiku, Monice jsem časem začala dodávat i nápady, jak články více propracovat také po obsahové stránce.

Kdy se to stalo? Sjednu myšlí až na konec dokumentu. Prosvítám Moničinou prací sama k sobě, slabě a zoufale. Text o zhruba pěti tisících slovech měl tenkrát obrovský úspěch nejen na sociálních sítích, Monika si díky němu vysloužila i dvě pozvání do televize. Jenže sdílená práce rozhodně nepředurčuje i sdílený úspěch, a tak jsme se —

Dost už, napomenu se.

Je potřeba se soustředit, dokončit nedodělané.

Vracím se k dokumentu od technologické firmy, která mi platí a trpělivě na mě čeká, ne jako Monika, jež si přála mít všechno zadarmo a hned. Vypnu si mobil a pustím se do oprav. Přesouvám čárky z místa na místo, rozdělují příliš dlouhá souvětí. Jako bych třímala pomyslný nůž; krájím, řežu, pitvám a je to slast, moct se dotknout cizího vyjádření, ublížit mu a zranit ho.

Hotová jsem až večer. Odešlu soubor, protáhnu si ztuhlé nohy, na které jsem se za celou dobu ani jednou nepostavila, a vydám se po schodech k východu.

Cítím, že jsem to přehnala, stěny žaludku jako by se mi propadávaly dovnitř. Spolknu piškot, ale nepomůže to. Střeva se svíjejí, chtějí pracovat stejně jako já, a tak je úpěnlivě prosím, aby ještě chvíli počkala. Ne teď, ne na ulici; ne teď, když není kam jejich práci uklidit. Musejí být trpělivá.

Až poblíž tramvajové zastávky, když potřebuji zjistit, v kolik co přijíždí, mě napadne znovu zapnout telefon. Okamžitě se rozbliká. Přicházejí mi notifikace,

esemesky, píšou mi známí i lidé, které jsem neviděla měsíce. Zkoumám jména a časy všech nepříjatých hovorů, ale jde to těžce, neboť se mi třesou prsty. Nakonec stačí jediný řádek od Michala a má předtucha se naplní.

Monika je ve zprávách.

Ve veřejnoprávní televizi Monice věnují dvě minuty, na komerčních televizních kanálech necelých pět. Vím to přesně, protože se později v noci podívám na všechny zpravodajské relace. Pustím si je ze záznamu a budu je mezi sebou porovnávat, budu vyhodnocovat, kolik se toho o ní a o mně zatím ví.

Teď ale nemůžu, teď nejsem sama, teď se před Michalem musím chovat, jako že mi fotografie jeho sestry na obrazovce nenahání hrůzu. Sedím na sedačce vedle něj a pokouším se od Moničiných očí odvrátit zrak.

Lze to však vůbec? Přece jen si zasloužím, abych svým výčitkám čelila tváří v tvář. A přestože naše tváře nejsou stejné, přestože je ta má skutečná a ta Moničina virtuální, něco mi říká, že k vyhasínajícím očím, které na nás hledí z televize, by se člověk neměl otáčet zády.

„Ode dnešního rána se pohřešuje třiatřicetiletá žena z Prahy,“ oznámí moderátor v saku s ramenními vycpávkami. „Její zmizení nahlásil bratr, který v bytě našel stopy krve.“

Skutečnost, že se Moničino zmizení dostalo až do hlavního vysílání, souvisí nejspíš s jejím povoláním. Třebaže Moničiny články nečetla ani polovina diváků, lze jim snadno namluvit, že jde o známou osobu. Že sledováním dnešní reportáže můžou napravit svou nevzdělanost. A kdo dnes chce být dobrovolně nevzdělaný?

Monika je také pohledná oběť. Na fotografii, kterou zpravodajství používá, působí obyčejně; nepobuřuje, neohrožuje. Má tmavě modrou blůzu, účes v pozoruhodných loknách, nesmělý úsměv. Je sympatická a štíhlá, tedy i nevinná a zodpovědná.

Michal se vedle mě téměř nehýbe, pouze nervózně poklepává pravou patou o podlahu. Světlé vlasy se mu už nevlíní, ostříhal si je nakrátko. Na rozdíl od těch